

Implikácie 494 plenárneho zasadania Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru (EHSV) pre Centrum sociálneho dialógu (CSD)¹

Viac na <http://www.iz.sk/sk/projekty/ecosoc>

V poradí 494. plenárne zasadanie Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru sa uskutočnilo v Bruseli v dňoch 10. a 11. decembra 2013. Bolo riadnym zasadáním jeho XIV. funkčného obdobia. Rozhodnuté o začiatku nových prác a boli prijaté rozpracované stanoviská. V ďalšom je čo najstručnejší prehľad nových, prebiehajúcich a ukončených prác EHSV, viažucich sa k sociálneho dialógu na Slovensku. V texte sú uvádzané čísla dokumentov a názvy v neskrátenej podobe, umožňujúce jednoduché vyhľadanie príslušných databázach.

1. Nové práce

Reagujú na súdobé návrhy Európskej komisie predložené do európskeho legislatívneho procesu. Celkom bolo rozhodnuté o 26 nových prácach z ktorých so sociálnym dialógom súvisia tieto:

1. Nariadenie Komisie o uplatňovaní článkov 107 a 108 Zmluvy o fungovaní Európskej únie na pomoc de minimis
2. Projekt "Sociálne podnikanie"
3. ECO/360 : Návrh smernice Rady, ktorou sa mení smernica Rady 2011/96/EÚ o spoločnom systéme zdaňovania uplatňovanom v prípade materských spoločností a dcérskejších spoločností v rozličných členských štátoch
4. SOC/500 : Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa znovu zriaďuje EURES
5. Prieskumná koordinačná skupina - Lepšie začlenenie rómskej komunity prostredníctvom iniciatív občianskej spoločnosti
6. REX/395 : Odhaľovanie a potlačanie nútenej práce v EÚ - príspevok EHSV v rámci konferencie MOP 2014
7. REX/396 : Vymenovanie zástupcu EHSV do poradného výboru pre iniciatívu „Podnikateľské spoločenstvá“ Európskej nadácie pre odborné vzdelávanie (ETF)
8. Európsky deň spotrebiteľov 2014

¹ Spracované v rámci Centra sociálneho dialógu v decembri 2013 Viliamom Páleníkom.

2. Vystúpenia hostí

Na plenárnom zasadaní vystúpili títo hostia: pani Christine LAGARDE, generálna riaditeľka Medzinárodného menového fondu a pani Prisca MERZ, riaditeľka európskej iniciatívy občanov „Skoncuje s ekocídou v Európe“.

Diskusia na tému: **„Opatrenia, ktoré treba prijať na obnovu dôvery, rastu a pracovných miest v Európe“** v utorok 10. decembra 2013 o 14.30 hod.

- Úvodný príhovor – pán Henri MALOSSE, predseda Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru v ktorom ocenil prítomnosť významnej hostky a odovzdal jej slovo.

- Prejav – pani **Christine LAGARDE**, generálna riaditeľka Medzinárodného menového fondu (MMF) bol obsažný a fundovaný a týkal sa otázok krízy, dôležitosti obnovenia dôvery pre jej ukončenie ako ja význam nadchádzajúcich volieb do Európskeho parlamentu v tomto kontexte. Venovala sa aj otázkam nepriaznivého vplyvu krízy na zamestnanosť a tým na sociálnu situáciu všeobecne ako ja význam hospodárskeho rastu.

- Vystúpenia predsedov skupín vo všeobecnosti možno považovať ako podporné
- Reakcia – pani LAGARDE
- Závery – pán MALOSSE

Zápis z diskusie je dostupný v súbore, ktorý je prílohou zápisnice predmetného plenárneho zasadania.

Predstavenie európskej iniciatívy občanov na tému: **„Skoncuje s ekocídou v Európe“** v stredu 11. decembra 2013 o 10.00 hod.

- Úvodný príhovor – pán Henri MALOSSE, predseda Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

- Prejav – pani **Prisca MERZ**, riaditeľka európskej iniciatívy občanov „Skoncuje s ekocídou v Európe“ mal len okrajový význam pre sociálny dialóg na Slovensku

- Všeobecná diskusia a reakcia pani MERZ
- Závery – pán MALOSSE.

3. Prebiehajúce práce

Za najdôležitejšie prebiehajúcu prácu možno v tomto mesiaci považovať **CCMI/118 : Zamestnanosť mladých ľudí**, ktoré je dôležité z pohľadu zamestnanosti mladých nevzdelaných ľudí na Slovensku vrátane segregovaných rómskych komunít.

4. Ukončené práce

Zo stanovísk schválených na predmetnom plenárnom zasadaní Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru sú pre Centrum sociálneho dialógu relevantné tieto:

1. **INT/690: Fondy peňažného trhu.** Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o fondoch peňažného trhu. COM(2013) 615 final - 2013/0306 (COD), CESE 5988/2013 fin - 2013/0306 (COD). Spravodajca: pán Edgardo Maria IOZIA (sk. II – IT).

Spomedzi rôznych sprostredkovateľov zapojených do finančného systému majú Fondy peňažného trhu (FPT) systémový význam a sú významným zdrojom krátkodobého financovania pre finančné inštitúcie, podniky a vlády. Z tohto dôvodu je fungovanie fondov peňažného trhu ústrednou témou regulačných snáh na medzinárodnej úrovni, o ktorých sa diskutuje. Pre FPT neexistujú systémy ochrany vkladov. So zreteľom na tieto pripomienky a vzhľadom na to, že najväčšími financovateľmi/sponzormi FPT sú práve banky, je EHSV podľa predmetného stanoviska presvedčený, že sektor FPT by mal podliehať pravidlám a kontrolám porovnateľným s tými, ktoré už platia pre bankový systém.

EHSV sa nazdáva, že snaha Komisie zabrániť tomuto riziku povinným vytvorením kapitálovej rezervy vo výške 3 % celkovej hodnoty aktív FPT nepostačuje na pokrytie rizika vyplývajúceho z FPT s konštantnou čistou hodnotou aktív vzhľadom na to, že sa už vyskytli situácie, keď riziko presahovalo 6 %. EHSV sa obáva, že tieto riziká sa teraz presunú do tieňového systému s cieľom uniknúť dohľadu. Výbor považuje teda za potrebné, aby sa uplatnila zásada „rovnaké aktivity = rovnaké pravidlá“. EHSV súhlasí s rozhodnutím Komisie uprednostniť na reguláciu tohto sektora nariadenie pred smernicou.

2. **INT/691: Tieňové bankovníctvo - nadväzná opatrenia** (oznámenie). Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu: „Tieňové bankovníctvo - reakcia na nové zdroje rizík vo finančnom sektore“. COM(2013) 614 final, CESE 4179/2013 fin. Spravodajca: pán Christos POLYZOGOPOULOS (sk. II – EL).

Tieňové bankovníctvo sa vymedzuje ako „systém sprostredkovania úverov, ktorý zahŕňa subjekty a činnosti mimo štandardného bankového systému“. Spočíva na dvoch

vzájomne prepojených pilieroch, pričom „subjekty“ sa zaoberajú hlavne činnosťami, akými je zhromažďovanie kapitálu, ktorý má podobný charakter ako vklady, vykonávajú transformáciu splatnosti a/alebo likvidity, umožňujú presun kreditného rizika a využívajú priamu alebo nepriamu finančnú páku. Sekuritizácia, požičiavanie cenných papierov a repo transakcie sú „činnosťami“, ktoré predstavujú potenciálne významný zdroj financií pre nebankové subjekty. EHSV svojim stanoviskom víta predmetné oznámenie, pretože je koherentným prínosom k reforme finančných služieb v snahe opätovne doceliť dobré fungovanie a stabilitu tohto odvetvia, ktoré má kľúčový význam, a obmedziť systémové riziká.

EHSV v stanovisku okrem iného zdôrazňuje, že pre spotrebiteľov finančných produktov je potrebné zabezpečiť ochranu proti nekalým praktikám, proti tzv. klamlivým produktom či službám alebo takým produktom a službám, ktoré neposkytujú záruky solventnosti, a takisto proti všetkým možným nekalým podmienkam v zmluvách. Výbor pripomína, že navrhoval vytvorenie európskej agentúry pre ochranu spotrebiteľov finančných služieb na účel lepšej ochrany týchto spotrebiteľov, zabezpečenia transparentnosti a taktiež účinnejšieho vybavovania ich sťažností.

3. **INT/721 : Meranie sociálneho vplyvu** (stanovisko z vlastnej iniciatívy). CESE 6135/2013 fin. Spravodajkyňa: pani Ariane RODERT (sk. III – SE).

Európsky hospodársky a sociálny výbor víta diskusiu o meraní sociálneho vplyvu sociálnych podnikov, zdôrazňuje však, že je dôležité venovať tejto zložitej téme viac času. Potrebné je vypracovať metódy merania sociálno-ekonomických prínosov, ktoré generujú sociálne podniky pri uplatňovaní európskych fondov sociálneho podnikania (EuFSP) a programu Európskej únie v oblasti sociálnej zmeny a inovácie (PESI). Toto iniciatívne stanovisko opisuje hľadisko sociálnych podnikov v súvislosti s rozvojom metódy EÚ týkajúcej sa merania sociálneho vplyvu najmä v kontexte EuSEF a PESI. Vzhľadom na význam tejto tematiky však EHSV v stanovisku zdôrazňuje, že v ideálnom prípade by sa o meraní sociálneho vplyvu malo následne uvažovať aj v iných oblastiach, aby sa zabránilo roztrieštenému prístupu.

Hlavným zmyslom sociálneho podniku je dosiahnutie pozitívneho sociálneho vplyvu a často je stálou a neoddeliteľnou súčasťou činnosti podniku. Je dôležité oddeliť sociálne výsledky od podnikateľských výsledkov; merať treba sociálny vplyv, a nie organizáciu. Kvantifikácia by sa mala skôr považovať za jeden zo spôsobov merania popri kvalitatívnych prístupoch, ako napr. popisná metóda. Tento alternatívny alebo doplnujúci prístup k zberu týchto popisov poskytujúcich veľa informácií z hľadiska príjemcov má kľúčový význam pre posúdenie „pridanej hodnoty“ vytvorenej činnosťou sociálneho podniku. Okrem toho by sa malo poukázať na to, že meranie vytvárania hodnôt nemusí nevyhnutne viesť ku konečnému číslu, ale môže byť aj

kombináciou čísel a textu. Základnou podmienkou tejto partnerskej spolupráce je spoločné chápanie základných pojmov týkajúcich sa merania sociálneho vplyvu. Pojmy ako vstup, výstup, dôsledok a vplyv sú často definované v rôznych súvislostiach odlišne. Je dôležité, aby zainteresované strany tieto pojmy chápali rovnako. Pri pohľade iba na výstup (napr. počet účastníkov školenia) sa skutočný účinok činnosti nemeria. Preto je dôležité uznať, že meranie sociálneho vplyvu predstavuje posun od merania výstupov k meraniu vplyvu. Týmto spôsobom je možné vyjadriť skutočnú pridanú hodnotu a súčasne zohľadniť zložitosť a multidisciplinárny aspekt merania sociálneho vplyvu.

4. **ECO/355 : Fond solidarity EÚ.** Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 2012/2002, ktorým sa zriaďuje fond solidarity Európskej únie. COM(2013) 522 final -2013/0248 (COD), CESE 6414/2013 fin -2013/0248 (COD). Spravodajca: pán Dimitris DIMITRIADIS (sk. I – EL).

Fond solidarity Európskej únie (FSEÚ) bol zriadený v roku 2002 v nadväznosti na katastrofálne povodne, ktoré postihli strednú a severnú Európu. Od svojho zriadenia realizoval FSEÚ v mnohých prípadoch úspešné intervencie, zároveň však boli zistené aj viaceré nedostatky, z hľadiska štruktúry alebo v dôsledku byrokracie. EHSV v stanovisku hodnotí veľmi pozitívne spôsob, akým doteraz fungoval tento fond, ktorého vytvorenie od začiatku podporoval. EHSV sa nazdáva, že sa musia prijať všetky potrebné opatrenia na zníženie byrokracie v mechanizmoch FSEÚ a na urýchlenie jeho postupov.

EHSV podľa svojho stanoviska súhlasí s úpravami, ktoré obsahuje nový návrh nariadenia, pokiaľ ide o stanovenie záloh a spresnenie pojmov „veľká katastrofa“ a „mimoriadne regionálne katastrofy“, alebo prijatie opatrení namierených voči členským štátom, ktoré preukázateľne neprijali náležité opatrenia na to, aby sa takýmto katastrofám predišlo. Výbor je presvedčený, že v niektorých prípadoch by bolo a naďalej je možné zabrániť veľkým katastrofám prostredníctvom uplatnenia mechanizmov a dostupných európskych fondov, ako aj existujúceho know-how. V stanovisku súhlasí so zásadou „platí ten, kto škodu spôsobil“ a konštatuje, že v Európe v posledných rokoch žiaľ vo výraznej miere narástol počet veľkých katastrof.

Výbor súhlasí s postupom poskytovania záloh, ako aj s uplatňovaním kategórie „predĺžených škôd“, ktoré sa týkajú napr. sucha. Okrem toho sa domnieva, že opätovné zalesňovanie musí byť súčasťou obnovovacích prác, ktoré sa majú vykonať po prírodnej katastrofe.

5. **SOC/482 : Európsky minimálny príjem a ukazovatele chudoby** (stanovisko z vlastnej iniciatívy). CESE 1960/2013 fin, Spravodajca: pán Georgios DASSIS (sk. II – EL). Pomocný spravodajca: pán Seamus BOLAND (sk. III – IE).

Zaručený minimálny príjem (ZMP) je podpora príjmu, ktorá nespočíva vo vyplácaní príspevkov a predstavuje sieť zabezpečenia pre osoby, ktoré nemajú nárok na príspevky sociálneho zabezpečenia. Ako posledná zábrana pred chudobou je neoddeliteľne spojený s právom na dôstojný život pre osoby, ktoré nemajú iným spôsobom zaručený príjem, a osoby, o ktoré sa starajú. Je dôležité nezamieňať pojem „zaručený minimálny príjem“ s pojmom „minimálna mzda“, ktorá je stanovená kolektívnou zmluvou alebo právnymi predpismi.

Boj proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu je hlavným cieľom stratégie Európa 2020, v rámci ktorej bola vytvorená Európska platforma proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu. V nej sa po prvýkrát stanovuje cieľ EÚ znížiť chudobu a sociálne vylúčenie aspoň o 20 miliónov ľudí do roku 2020 na základe kombinácie troch ukazovateľov. Týmito ukazovateľmi sú: riziko chudoby (definované ako podiel ľudí, ktorých príjem je nižší ako 60 % súčasného národného mediánu príjmu), vážna materiálna deprivácia (deprivácia ľudí trpiacich nedostatkom zdrojov vychádzajúca z určitého zoznamu položiek) a veľmi nízka pracovná intenzita (tzn. ľudia žijúci v domácnostiach nezamestnaných osôb). EHSV tento záväzok privítal a zdôraznil, že opatrenia EÚ by nemali zvyšovať riziko chudoby.

Výbor vo svojom stanovisku zdôrazňuje, že mať dôstojnú prácu je najlepšia záruka proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu, a naliehavo žiada Komisiu, aby v spolupráci s členskými štátmi zaviedla opatrenia Paktu pre rast a zamestnanosť s cieľom podporiť rast, konkurencieschopnosť a vytváranie pracovných miest. Víta zámer člena Komisie Tajaniho vypracovať pakt pre priemysel na posilnenie priemyslu v EÚ a jeho potenciálu vytvárať pracovné miesta.

6. **ECO/343 : Štatistické nástroje na posudzovanie dobrovoľníckej činnosti** (stanovisko z vlastnej iniciatívy). CESE 1979/2013 fin. Spravodajca: pán Krzysztof PATER (sk. III – PL).

Podľa zaužívanej definície (v inštitúciách EÚ) pojem „dobrovoľnícka činnosť“ zahŕňa akúkoľvek formu dobrovoľníckych aktivít, či už formálnych alebo neformálnych, ktoré daná osoba vykonáva z vlastnej vôle, vlastného rozhodnutia a vlastných dôvodov, bez nároku na odmenu. Napriek značným rozdielom vo výsledkoch jednotlivých medzinárodných prieskumov, ako aj medzi národnými a medzinárodnými výsledkami, aj tak možno povedať, že dobrovoľnícka činnosť – dokonca aj keď sa vezme do úvahy len tá formálna – je veľmi rozšírená. Odhadovaný počet dobrovoľníkov nad 15 rokov osciluje v EÚ medzi 22 až 36 % dospelých vo všetkých

krajinách EÚ. Stanoviská, ktoré najdôležitejšie inštitúcie EÚ prijali v súvislosti s dobrovoľníckou činnosťou, vychádzali z relatívne nízkeho odhadovaného počtu dobrovoľníkov, nie viac ako 100 miliónov. Rozsah dobrovoľníckej práce sa v súčasnosti posudzuje v nedostatočnej miere pomocou nesúrodých a príliš obmedzených ankiet, kde sa opomínajú také otázky, ako je dobrovoľná pomoc poskytovaná ľuďom priamo, mimo akýchkoľvek organizačných štruktúr, a neprihliada na hospodársku hodnotu dobrovoľníckej práce.

Výbor vo svojom stanovisku žiada, aby sa na úrovni EÚ a v členských štátoch zaviedli záväzné právne opatrenia, ktoré umožnia neziskovému sektoru spolufinancovať verejnými grantami, pričom sa hospodárska hodnota dobrovoľníckej práce ocení na základe spoľahlivých štatistických údajov získaných pomocou štatistických nástrojov, ktoré budú vytvorené v súlade s týmto stanoviskom. Okrem toho EHSV v stanovisku zopakoval, že je nevyhnutné podporovať dobrovoľnícke aktivity a vytvoriť pre ne priaznivé prostredie. Konkrétne návrhy v súvislosti s prostredím, ktoré by bolo priaznivé pre dobrovoľnícku činnosť, boli vypracované počas Európskeho roka dobrovoľníckej práce 2011 a zahŕňajú aj trvalú podporu pre dobrovoľnícke aktivity, ktoré podstatnou mierou prispievajú k spoločnému blahu.

7. **INT/710 : Cestovné, dovolenkové a výletné služby.** Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o balíku cestovných služieb a asistenčných cestovných službách, ktorou sa mení nariadenie (ES) č. 2006/2004 a smernica 2011/83/EÚ a ktorou sa zrušuje smernica Rady 90/314/EHS. COM(2013) 512 final - 2013/0246 (COD), CESE 5087/2013 fin - 2013/0246 (COD). Hlavná spravodajkyňa: pani Anna Maria DARMANIN (sk. II – MT).

Smernica o balíku cestovných služieb a asistenčných cestovných službách je dlho očakávanou aktualizáciou smernice o balíku cestovných služieb z roku 1990. Táto aktualizovaná smernica zahŕňa nové digitálne médiá ako nástroj, ktorý spotrebiteľom umožňuje rezervovať si dovolenku, a zároveň sa ňou odstránia niektoré zastarané prvky. EHSV víta návrh smernice o balíku cestovných služieb a asistenčných cestovných službách avšak vo svojom stanovisku požaduje niektoré zmeny zamerané predovšetkým na ochranu v širšom ponímaní. EHSV v stanovisku oceňuje aj posun k väčšej transparentnosti. Metodika na dosiahnutie takejto transparentnosti by však mala byť v záujme jednoduchosti odkazy jasná a uskutočniteľná a nemala by sa úplne ponechávať na voľnú úvahu predajcu.

8. **CCMI/117 : Akčný plán pre európsky oceľarský priemysel** (oznámenie). Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov Akčný plán pre konkurencieschopný a udržateľný

oceliarsky priemysel v Európe. COM(2013) 407 final, CESE 4522/2013 fin. Spravodajca: pán Claude ROLIN (sk. II – BE). Pomocný spravodajca: pán Zbigniew KOTOWSKI (PL) (kat. 3 – PL).

EHSV vo svojom stanovisku podčiarkuje, že európsky oceliarsky priemysel je nosným pilierom európskej prosperity a neoddeliteľnou súčasťou európskeho dodávateľského reťazca. V Európe stojí za vývojom a výrobou tisícok rozličných inovačných produktov z ocele, čím priamo alebo nepriamo poskytuje zamestnanie a živobytie miliónom európskych občanov. Toto odvetvie veľmi ťažko zasiahla hospodárska kríza - oceliarstvo závisí napríklad od automobilového priemyslu a stavebníctva, ktorých činnosť zaznamenáva od roku 2008 výrazný pokles. Predložený akčný plán je pomerne vágny a nevenuje dostatočnú pozornosť cyklickému charakteru krízy.

EHSV vo svojom stanovisku podporuje všeobecný cieľ boja proti zmene klímy a podporuje kroky EÚ v tejto oblasti. Dôkladnú pozornosť však treba venovať špecifickým črtám tohto odvetvia, najmä tým, ktoré sa týkajú technologických obmedzení, ako aj doterajšiemu úsiliu. Ciele pre oceliarsky priemysel musia byť uskutočniteľné z technického aj ekonomického hľadiska, tak aby sa dosiahla komplexná medzinárodná dohoda o zmene klímy s rovnakými cieľmi a opatreniami pre oceliarsky priemysel na celom svete. Jednou z priorít Európskej komisie musí byť reciprocita a vytvorenie rovnakých podmienok na celom svete. Vzhľadom na nerovnosť podmienok a šírenie protekcionistických tendencií v rozvíjajúcich sa ekonomikách EHSV v stanovisku žiada Komisiu, aby urýchlene prijala dôraznejšie ciele opatrenia na ochranu európskeho oceliarskeho priemyslu vrátane využívania nástrojov na ochranu obchodu.

9. **CCMI/110 : Výzvy v európskom strojárskom priemysle** (strojárstvo, elektrotechnický a elektronický priemysel a kovovýroba) v meniacom sa globálnom hospodárstve (stanovisko z vlastnej iniciatívy). CESE 1907/2013 fin. Spravodajkyňa: pani Lucie STUDNIČNÁ (sk. II – CZ), Pomocný spravodajca: pán Rumen ATANASOV (BG).

Celý strojársky priemysel v Európe pozostáva zo 130 000 podnikov, zamestnáva vyše 10,3 milióna ľudí s vysokou úrovňou kvalifikácie a zručností, jeho ročná produkcia je v hodnote približne 1 840 miliárd EUR a predstavuje približne 1/3 celkového vývozu EÚ. Je zrejmé, že vysoký počet (vyše 10 miliónov) prevažne dobre platených pracovných miest v strojárskom priemysle nemožno udržať, ak sa bude Európa zameriavať len na strojárstvo pre vyšší trhový segment. Podniky zaoberajúce sa špičkovou technológiou zohrávajú síce rozhodujúcu úlohu pri vedúcom postavení v oblasti technológií a podporovaní inovácií v celom hodnotovom reťazci, je však dôležité, aby Európa zostala výrobným stanovišťom pre všetky druhy strojárskych výrobkov a komodít aj v nižších a stredných technologických segmentoch. Okrem vytvárania zamestnanosti je to rozhodujúce pre integrovanú sieť dodávateľov, ktorá je

jednou z najväčších výhod pre výrobcov v Európe a umožňuje rýchlu výmenu poznatkov, rýchle začatie výroby a využitie prínosov z regionálnych zoskupení.

Podľa predmetného stanoviska by Európska komisia by mala zintenzívniť svoje úsilie na uľahčenie fungovania európskych podnikov, najmä malých a stredných podnikov. Nová technická a administratívna legislatíva by sa mala zvažovať len v prípade, že jej ciele nie je možné dosiahnuť inak. Nevýhody, ako ťažko dostupné financovanie, vysoké náklady na energiu alebo náklady vyplývajúce z administratívneho zaťaženia a legislatívy, by sa mali zmierniť prijatím konzistentnejšej a predpovedateľnejšej legislatívy. Vysokú úroveň zamestnanosti v Európe možno udržať, len keď budú pracovníci vzdelanejší a budú mať lepšiu odbornú prípravu ako pracovníci v konkurenčných hospodárstvach. Mali by sa prijať opatrenia na prilákanie mladých ľudí – mužov aj žien – do technologických povolání s čoraz komplikovanejšími strojovými zariadeniami a službami. Musí sa povzbudzovať spolupráca podnikov s univerzitami a školami, odborná príprava a celoživotné vzdelávanie.

Záverčné odporúčanie: Za najdôležitejšiu implikáciu z uvedených stanovísk v období 494. zasadania EHSV podľa môjho názoru stanovisko **INT/721 : Meranie sociálneho vplyvu** z dôvodu jeho zamerania na sociálne hospodárstvo, ktoré je v podmienkach Slovenska veľmi poddimenzované, čo je jedným z hlavných dôvodov veľmi vysokej miery dlhodobej nezamestnanosti u nás.